

Des dels Museus

Interaccions.

El projecte *Stolpersteine* de l'Institut Agustí Serra i Fontanet i la col·laboració amb el MHS

292

Carme Alifa Sicília, Anna Andrés Rionegro, Marta Garriga Ginestà, Marta Puigdellívol Cañadell, professores de l'Institut Agustí Serra i Fontanet / stolpersteine@insagustiserra.net

El curs 2017-2018, els alumnes dels PFI (Programes de Formació i d'Inserció) de l'Institut Agustí Serra i Fontanet de Sabadell van començar el projecte *Stolpersteine*, el qual consta de tres eixos de treball: la georeferenciació, la neteja i el manteniment de les llambordes –o *stolpersteine*– i les entrevistes als familiars dels deportats sabadellencs durant la Segona Guerra Mundial.

Els objectius principals que es proposen els alumnes estan relacionats intrínsecament amb les competències de la dimensió ciutadana de l'àmbit de les ciències socials, com determinar les causes de les deportacions, estimular el pensament crític i l'assimilació dels valors democràtics de la societat, conèixer la declaració dels drets humans i els valors de la dignitat humana, emprar de manera adequada les fonts primàries i secundàries per construir coneixement, participar de manera activa en el seu entorn més proper (ciutat-barri) i fomentar la convivència i la cooperació en el grup.

Des del 2018, l'Ajuntament de Sabadell, des del Museu d'Història i l'Arxiu Històric de Sabadell, com amb la Regidoria de Drets Civils i Participació i amb la col·laboració del Memorial Democràtic, han col·locat un total de 61 llambordes per recordar els ciutadans que van ser deportats als camps nazis entre

1940 i 1945. Actualment, encara continua la feina i hi treballen els alumnes des de 1r d'ESO fins a 1r de Batxillerat.

A l'hora de localitzar les 61 *stolpersteine*, vàrem organitzar sortides dissenyant una ruta de georeferenciació (amb la presa de les coordenades geogràfiques i de fotografies tant de la llamborda com del carrer i dels edificis contigus). Davant de cada *stolpersteine* es va fer un breu acte d'homenatge al deportat corresponent, que constava de llegir-ne la biografia¹ i netejar i brillantar la llamborda amb el lema "No oblidar el passat i intentar fer d'aquest un país millor".

Un cop coneguts els deportats, preparam i fem entrevistes als familiars dels deportats assassinats i dels deportats supervivents a fi de dotar de qualitat les aportacions d'informació de cada deportat. Aquestes entrevistes les hem fetes al Museu d'Història de Sabadell, cosa que ha ajudat l'alumnat a empatitzar amb el context d'horror i patiment de les víctimes del nazisme. Es tracta d'un entorn ideal perquè la comunicació entre ambdues parts sigui veraç i sòbria.

El projecte *Stolpersteine* apropa l'alumnat al servei comunitari, a la història oral i a la percepció que la his-

¹ Font: Arxiu Històric de Sabadell i Museu d'Història de Sabadell.

Figura 1. L'alumnat de 4t d'ESO durant l'entrevista a Toni Pons, nebot del deportat Joan Capellas, al pati del Museu d'Història de Sabadell. Fotografia: alumnes 4t ESO.

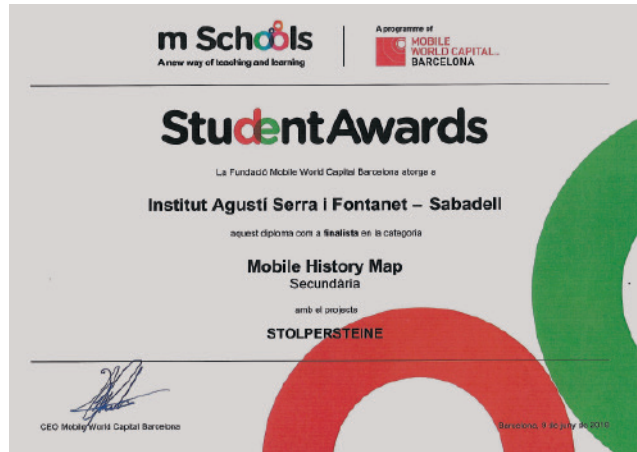

Figura 2. Diploma del premi mSchools Student Awards 2018.

293

Figura 3. Notícia apareguda a la web de Ràdio Sabadell en referència al premi Students Awards 2018.

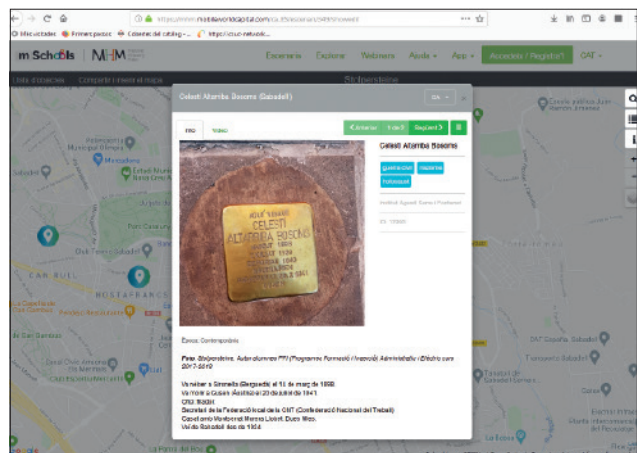
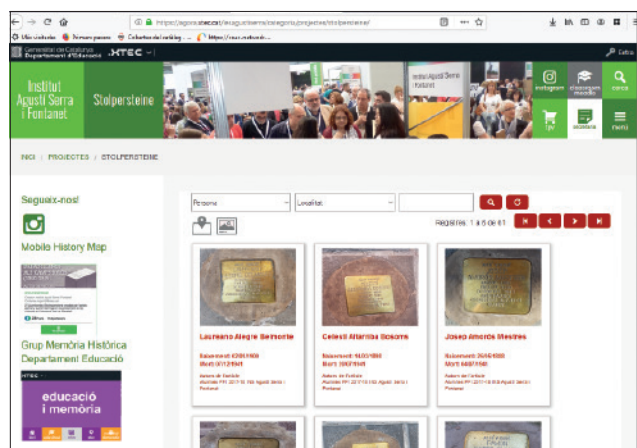
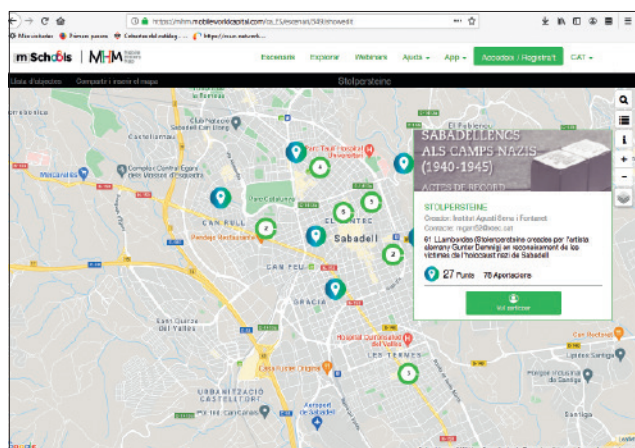

Figura 4. MHM (Mobile History Map) i detall d'una fitxa stopelsteine, <https://mhm.mobileworldcapital.com/ca_ES/escenari/349/showedit>.

Figures 5a/b. El projecte a la web de l'Institut Agustí Serra i Fontanet, <<https://agora.xtec.cat/iesagustiserra/categoria/projectes/stolpersteine>>, a: alumnes 3r ESO.

Desde que vinerm sortir de sabadell estava nervios per si
guanyàvem i mes nervios ptes ~~era~~ em vaig posar en els
moments finals i quan varem sapiguer-ho em vaig
emocionar molt

294

Estaba molt nerviosa, no m'ho creia, estaba tembant
y en la parada estaba molt agust; amb el treball que
haviem creat entre tots.

para mi el sábado era como otro día normal
feriado pero sin saber ese día se convertiría
en el primer sábado de sorpresas para mí. ~~era~~
me había levantado con un dolor de cabeza
estaba afuera de no ir, pero había dado mi
palabra de que estaría ahí.

Luego de una larga espera; un largo viaje
llegamos a nuestro destino, luego de hacer fila
para entrar dentro arreglamos todo para la
presentación luego del pasar de las horas presentamos
muchas veces nuestro trabajo a muchas personas
interesadas hasta que llegamos al punto donde
los jurados aparecieron todos estábamos
nerviosos presentamos la presentación i
esperábamos los resultados yo sinceramente
mucho no me importaba ni tampoco me
hacia ilusiones porque en este tipo de cosas
nunca ganaba pero que ilusiones no me
hacia hasta que vimos los resultados
y me veo que estamos primeros me quede
paralizado no sabia como reaccionar en este
tipo de situación ya que nunca me había
pasado, lo que senta no lo podía creer
estaba sorprendido i alegre a la vez

Em va sorprendre molt al entrar, no sabia
que fos un concurs tan gran, em vaig sentir
molt valorat a mi i al nostre treball el grup,
crec que va ser una molt bona experiència que
m'importa

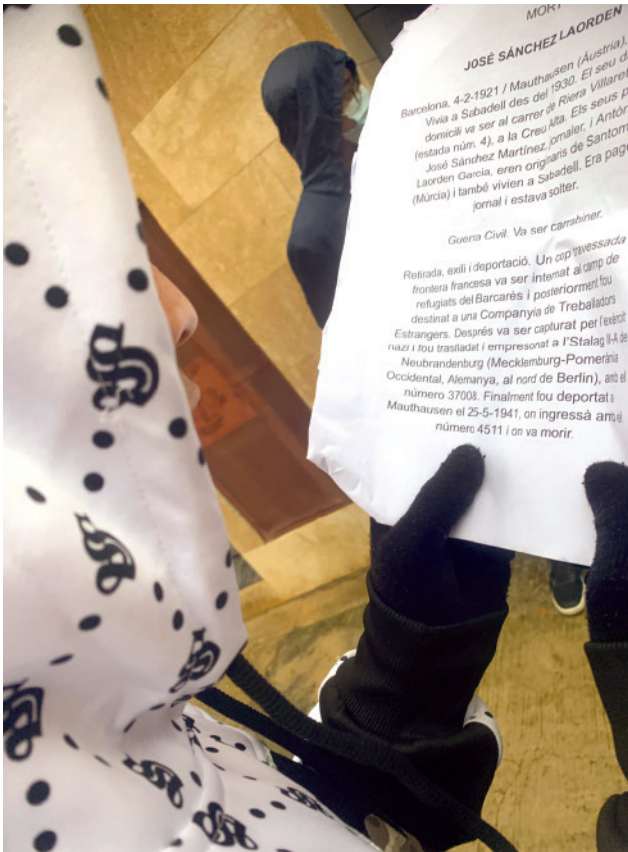
tòria està formada per la suma de diferents microhistòries i el duu, moltes vegades, a la seva història personal.

La primera aproximació a aquest tema va començar quan es varen col·locar les primeres 23 llambordes, el 27 de gener del 2018.

Aquest projecte es va presentar als *mSchools Student Awards 2018* i va guanyar el primer premi dins de l'apartat de Mobile History Map. Això va implicar una gran difusió del projecte en l'àmbit local, la notícia va aparèixer a múltiples mitjans de comunicació i els alumnes van participar també en programes de ràdio.

L'endemà de rebre el premi (9 de juny del 2018), a Sabadell es van col·locar dues llambordes més en homenatge a dues noies sabadellenques mortes a Ora-

Figures 6-9. Algunes valoracions dels alumnes.

dour-sur-Glane. A l'acte, organitzat pel Memorial Democràtic i l'Ajuntament de Sabadell, vàrem ser convidats a portar les *stolpersteine* amb la família de les víctimes.

Aquí en teniu un petit recull:

A l'hora de desenvolupar el projecte a l'institut, primer vam fer una contextualització, bàsicament a partir de pel·lícules sobre la Guerra Civil, la Segona Guerra Mundial i l'Holocaust. Després vàrem organitzar una excursió, que consistia a dissenyar una ruta de georeferenciació (amb presa de fotografies tant de la llamborda com del carrer i els edificis adjacents). A continuació, vàrem sol·licitar al Museu d'Història de Sabadell informació sobre cadascun dels deportats. Un cop ja coneixíem força bé la biografia dels deportats, vàrem preparar i fer les entrevistes a fills de deportats assassinats i de deportats supervivents a fi de dotar de qualitat les aportacions d'informació de cada deportat. Finalment va venir el treball d'aula: vàrem acabar la georeferenciació mitjançant les coordenades de les llambordes que no vàrem poder ubicar al carrer per qüestions de temps. Vàrem crear les aportacions tant al MHM (vegeu figura 2) com al web (vegeu figura 3). Tot en tres llengües: català, castellà i anglès. Tota la feina es realitzava, com ja hem comentat, amb eines de Google. Els documents en què redactàvem les aportacions estaven compartits de tal manera que el professorat podia valorar en tot moment la feina que s'estava fent i comentar i/o fer les observacions pertinents.

295

Al final de curs en vàrem fer una valoració general i el resultat va ser molt satisfactori. Els alumnes que varen iniciar el projecte ja no són a l'Institut, ja que els PFI són només un curs i no hi pot haver una continuïtat. Malgrat això, des d'aleshores s'ha continuat treballant amb l'alumnat de l'ESO i Batxillerat, amb l'estreta col·laboració i cooperació de l'Arxiu i el Museu d'Història de Sabadell. ●

Figura 10. L'alumnat de 1r d'ESO del curs 2020-21 netejant la llamborda de Josep Domènech Cortada. Fotografia: alumnes 1r ESO.

Figura 11. L'alumnat de 3r d'ESO llegint la biografia de José Sánchez Lorden. Fotografia: alumnes 3r ESO.